

T.C.
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

7/74214

Sayı : 72079556-610- 973
Konu : Soru Önergesi (7/74214)

09.12.2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 22.11.2022 tarihli ve 1116089 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan Hatay Milletvekili Sayın Suzan ŞAHİN tarafından Bakanlığımıza yöneltilen 7/74214 Esas Numaralı yazılı soru önergesine, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99 uncu maddesi uyarınca hazırlanan cevabi yazımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Derya YANIK
Bakan

Ek: Cevap Metni (3 sayfa)

Hatay Milletvekili Sayın **Suzan ŞAHİN**'e Ait 7/74214 Esas Numaralı Yazılı Soru Önergesine
İlişkin Cevap Metni

Ülkemizde engellilik politikası gerek uluslararası gerekse ulusal düzeyde yaşanan gelişmeler doğrultusunda belirlenmektedir. Bu çerçevede, Ülkemizin engellilik politikasının dayanağını başta Anayasamız olmak üzere 2009 yılında tarafı olduğumuz EHİS ve engellilik alanında çerçeve kanun niteliğinde olan 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun oluşturmaktadır.

Bunun yanı sıra, engelli nüfusa ilişkin veri ihtiyacını gidermek için Bakanlığımız bünyesinde oluşturulan, kamu kurum ve kuruluşlarındaki Engelli Sağlık Kurulu Raporlarını esas alan "Ulusal Engelli Veri Sistemi" ile Bakanlığımızca veriye dayalı politika oluşturulmakta, hizmetlerin niteliği ve çeşitliliği artırılarak, yaygınlaştırılmaktadır. Söz konusu engelli sağlık kurulu raporları Sağlık Bakanlığı e-rapor sistemi üzerinden alınmaktadır.

Diğer taraftan, Ülkemizde engelli kadın ve kız çocukları dâhil engelli bireylerin insan hak ve özgürlüklerinden tam ve eşit şekilde yararlanmasını temin ve teşvik etmek üzere alınması gereken tedbirler politika düzeyinde benimsenmiştir. Engellilik konusunun tüm politika alanlarında gözetilmesi ve hak temelli bir yaklaşımla kurgulanması ile engelli bireylerin politika oluşturma ve karar alma mekanizmalarına katılımının temin edilmesi Bakanlığımız engellilik politikasının ana unsurlarını oluşturmaktadır.

Türkiye'de mevcut engellilik politikasına ilişkin yaklaşım, engellilik alanında çerçeve kanun niteliğinde olan ve 2005 yılında çıkarılan 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ile şekillenmiştir. Bu Kanunla engelli bireylere yönelik politika ve hizmetlerin geliştirilmesi ve uygulanmasında, engelli bireylerin insan onur ve haysiyetinin dokunulmazlığı temelinde, kendi seçimlerini yapma özgürlüğünü ve bağımsızlığını kapsayacak şekilde bireysel özerkliğine saygı gösterilmesinin esas olduğu, engelliliğe dayalı ayrımcılık yapılamayacağı, politika oluşturma, karar alma ve hizmet sunumu süreçlerine engelli bireylerin katılımı, fırsat eşitliği, erişilebilirliğin sağlanmasının, istismarın önlenmesi, aile bütünlüğünün korunması, engeli olan kadın ve kız çocuklarının çok yönlü ayrımcılığa maruz kalmalarının önlenmesi, engelli çocuğun üstün yararının gözetilmesi ve engelli bireylere yönelik mevzuat düzenlemelerinde Bakanlığımızın görüşünün alınmasının esas olduğu belirlenmiştir.

Bu kapsamda Bakanlığımızca engelli ve yaşlı bireylere yönelik yaş, cinsiyet ve engel durumuna uygun olarak sunulan tüm bakım hizmetlerimiz kadın engelli bireyleri de kapsayacak şekilde aile odaklı sosyal hizmet politikamız doğrultusunda geliştirilmektedir. Engelli bireylere yönelik bakım hizmetlerimizin temel bakış açısı; engellilerin ailelerinin yanında, sosyal çevrelerinden ayrılmadan bakımına öncelik vermektir. Bununla birlikte; evde bakımı mümkün olmayan engellilere kurum bakımı seçeneği de sunulmaktadır.

Bu doğrultuda Bakanlığımızca her ilde en az 1 merkez olacak şekilde engelli bireylerin öz bakım becerileri geliştirilirken diğer taraftan da sosyal yaşam becerileri geliştirilerek toplumsal yaşamın aktif birer üyeleri haline gelmeleri sağlayacak 130 Engelsiz Gündüz Yaşam Merkezi'nde 540'ı kadın olmak üzere toplam 1.533 engelli bireye hizmet sunulmaktadır.

Bakanlığımızca bakıma ihtiyacı olan engelliler için 2006 yılında başlatılan evde bakım yardımı kapsamında 255.534'ü engelli kadın olmak üzere toplam 562.365 kişiye hizmet sunulmaktadır.

Engellilere yönelik yatılı bakım hizmetleri, Bakanlığımıza bağlı engelli bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde ücretsiz olarak karşılanmaktadır. Bu kapsamda Bakanlığımıza

bağlı 104 Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde 3.109'u kadın olmak üzere toplam 7.087 engelli bireye hizmet sunulmaktadır.

Bu hizmetlerin yanı sıra kurumsal bakım ihtiyacı bulunan engelli bireylere, kuruluşlarımızda veya Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca ruhsatlandırılan özel bakım merkezlerinde engelli bireylerin bakım finansmanı karşılanarak bakım hizmeti verilmektedir. Bakanlığımızca ruhsatlandırılan 304 özel bakım merkezlerinde 11.076'sı kadın olmak üzere 26.551 engelli bireye hizmet sunulmaktadır.

Bununla birlikte 2014 yılı içerisinde "Kamuda Engelli İstihdamının Analizi Projesi" yürütülmüş bu kapsamda da Türkiye'yi temsilen büyük bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Söz konusu araştırma ile 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (a) fıkrası kapsamında istihdam edilen engelli bireylerin çalışma ortamında karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesi, iş doyumlarını olumlu veya olumsuz yönde etkileyen etmenlere ilişkin veriler toplanması ve bu veriler ışığında konunun mevzuat ve uygulama açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma ile engelli bireylerin kamuda niteliklerine uygun kadrolarda istihdamlarını artırmaya yönelik tedbirlere temel teşkil edecek bilimsel bilginin üretilmesi ve bu bilginin kamuda engelli istihdamının nitel ve nicel olarak geliştirilmesini sağlayacak sosyal politikalara dönüştürülmesine katkı sunulması hedeflenmiştir.

Araştırma İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması Düzey-2 seviyesinde (12 bölge, 26 il) ve 2.908 engelli personel, 2.244 çalışma arkadaşı, 1.412 birim amiri, 326 üst amir olmak üzere toplam 6974 denek ile yüz yüze görüşmeler yoluyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçları geniş katılımlı bir konferansla kamuoyu ile paylaşılmış, sonuç raporunun basımı yapılarak tüm kamu kurumları ile paylaşılmıştır.

Ayrıca, 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ile kamu kullanımına açık binalar, açık alanlar ve şehir içi toplu taşıma araçlarında erişilebilir düzenlemeler yapılması için sorumlulara süre verilerek, erişilebilirlikle ilgili olarak ilk kez mevzuatta yaptırım düzenlenmiştir.

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun geçici 2 nci ve geçici 3 üncü maddelerinde, yapıları çevrenin ve şehir içi toplu taşıma hizmetlerinin engelliler için erişilebilir hale getirilmesi hususunda ilgili kurum, kuruluş, gerçek ve tüzel kişilere tanınan süreler düzenlenmiştir. Geçici 2 nci madde ile bina ve açık alanların erişilebilir hale getirilmesine ilişkin Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 8 yıllık süre öngörülmüş, bu süre, 07.07.2013 tarihi itibarıyla sona ermiştir. Kanunun geçici 3 üncü maddesinde öngörülen geçiş süreci ise toplu taşıma hizmetlerinin türü ve araçların özellikleri göz önünde bulundurularak ayrı ayrı belirlenmiştir.

Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmî yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ile şehir içi toplu taşıma hizmeti veren otobüsler ve raylı sistemler, Komisyonlar tarafından 2013 yılından bu yana denetlenmektedir. Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği ile illerde valilikler bünyesinde kurulan komisyonlar denetimlerine devam etmekte, vatandaşlar tarafından komisyonlara başvuru yapılabilmektedir.

Kanunda bahsi geçen diğer toplu taşıma hizmetleri için ise Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonu tarafından gerekli bulunması halinde ek süre verilebileceği düzenlenmiştir. Yapılan bu düzenlemeler erişilebilirlik için süre uzatımı veya öteleme değildir.

Diğer taraftan ülkemizde engelli memur istihdamı 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 53'üncü maddesi kapsamında yapılmaktadır. Bu maddeye göre kamu kurum ve

kuruluşları 657 sayılı Kanun kapsamında çalıştırdıkları memur kadrolarından taşra teşkilatları da dâhil (yurt dışı kadroları hariç) toplam dolu kadrolarının %3'ü oranında engelli memur çalıştırmak zorundadır. Kamu kurum ve kuruluşları yasal yükümlülüğe ve ihtiyaçlarına göre engelli memur talebinde bulunmakta olup bu talepler EKPSS ile karşılanmaktadır.

İlgili mevzuat uyarınca kamu kurum ve kuruluşları bir sonraki yıl için engelli memur alımı yapacakları münhal kadrolarını; ilgili yılın Ekim ayı sonuna kadar Cumhurbaşkanlığı Strateji Bütçe Başkanlığına ve Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bildirmekle yükümlüdür. Kamu kurum ve kuruluşlarının ek süre talep etmesi nedeniyle süre Kasım ayına kadar uzatılmıştır. Bu kapsamda atama süreci kurumların taleplerine göre belirlenmektedir. Engellilerin devlet memurluğuna atanmalarında karşılaşılan herhangi bir aksama olmayıp süreç mevzuata uygun olarak yürütülmektedir.

2022 yılı Ekim ayı sonu itibarıyla kamuda çalıştırılması gereken engelli memur sayısı 64.276'dır. Çalışan engelli memur sayısı 65.662'dir.

2011-2022 yılları arasında engellilerin işgücüne katılım oranı, istihdam oranı ve işsizlik oranı ile engellilerin işkolu, eğitim düzeyi, işe giriş usulleri, cinsiyet ve hizmet sınıflarına göre detaylı istatistikler Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) görev ve faaliyet alanı içerisinde bulunduğu Bakanlığımızca değerlendirilememiştir.

Engelli bireylerin özel sektördeki istihdamına ilişkin veriler ise Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının görev ve faaliyet alanı içerisinde bulunduğu Bakanlığımızca değerlendirilememiştir.